

'Ajax' in kraakheldere regie van Theu Boermans

VERNEDERING VAN EEN HELD

door MARCO WEIJERS

Ere wie ere toe komt. En dat is nou precies waar het wringt en schuurt in 'Ajax' van Sofokles, nu opgevoerd in een coproductie van Toneelgroep Amsterdam en de Theatercompagnie. De wapenrusting van de gesneuvelde Achilles, traditiegetrouw bestemd voor de dapperste aller Grieken, gaat in deze klassieke tragedie aan de neus van Ajax voorbij. Onterecht, om politieke redenen. Een held ben je blijkbaar alleen als dat de machthebbers uitkomt.

In de regie van Theu Boermans brachten de samenwerkende gezelschappen eerder al Schillers 'Don Carlos' op de planken, nu grijpen zij vijftwintig eeuwen terug in de tijd. De woedende Ajax (Hans Kesting) wil zich in het stuk wreken op de mannen die hem onthouden hebben wat hem rechtens toekomt. De godin Athene (Anneke Blok) grijpt in en slaat de held met waanzin, zodat hij niet onder zijn vijanden een slachting aanricht, maar onder het buitgemaakte vee.

Een gesloten koker in een strak gestileerd, omhoog golvend decor van hout verbeeldt de tent waar Ajax het onschuldig bloed vergiet. Zijn daad speelt zich af buiten het gezichtsveld, pas wanneer hij weer bij zinnen komt en de omvang van zijn schande beseft, krijgen we hem te zien. Als de wand van zijn schuilplaats in de hoogte wordt gehezen, zit hij daar te midden van kadavers en werpt een verdwaasde blik op zijn besmeurde zwaard. Een scène die rechtstreeks ontleend is aan de klassieke opvoeringspraktijk. Tekenend voor de regie van Theu Boermans, die zich in 'Ajax' nauwelijks frivoliteiten veroorlooft.

Zijn kraakheldere ensce-ning steunt op de kracht van de taal en op de zorgvuldige tekstbehandeling van de acteurs. Met z'n koortsig brandende blik is Hans Kesting een overtuigende titelheld, die met zichtbare spijt de voor hem onvermijdelijke consequenties trekt. Toch zijn de overpeinzingen van Ajax over zijn bitter lot niet het meest

opwindende deel van deze tragedie, de scènes met zijn pleitende vrouw Tekmessa (een sterke Halina Reijn) en hun kind Eurysakes uitgezonderd. Vooral het beeld van Ajax die zijn jonge zoon - een zwijgend toonbeeld van onschuld - aan zijn bebloede borst klemt, kerft zich in je netvlies.

Interessanter dan de monologen van Ajax - en misschien ook relevanter - is het gekonkeloes van de andere Grieken. Bij leven riepen ze Ajax uit tot held, toen dat minder in hun straatje te pas kwam, grepen zij alles aan om hem te ver-
guizen, na zijn dood hebben ze vrij spel om hem nog verder te ontieren. Of is dat toch niet handig? Terwijl een intens spelende Mike Reus als Teukros vecht voor een respectvolle behandeling van Ajax' ontzielde lichaam, krijgt hij bijval uit onverwachte hoek. Odysseus (René van Zinnicq Bergmann), een oude vijand van Ajax, bepleit hetzelfde.

Uit moreel besef of doortrapt opportunisme? Boermans lijkt in zijn regie naar die laatste mening te neigen.

Op de valreep toont deze steeds indringender worden-
de voorstelling ook nog het kind van de rekening. Als epiloog sluipt Ajax' zoon terug naar zijn tombe en eigent hij zich het schild en het bebloede zwaard van zijn vader toe. Het zaad van de haat is geplant. Daar staat hij, gevangen in het licht. Kindsoldaat en bezoedelde onschuld. Tijdloos en actueel. Voorbode van nog meer bloedvergieten.

Meer info en speellijst:
www.theatercompagnie.nl of
www.toneelgroepamsterdam.nl

